

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

PRIORITY DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE MARKET OF TELECOMMUNICATIONS OF UKRAINE

Розглянуто особливості розвитку світового ринку телекомунікаційних послуг, а саме: досліджено динаміку доходів світового ринку телекомунікацій за останнє п'ятиріччя, проведено аналіз тенденцій світового телекомунікаційного ринку, проаналізовано проникнення Інтернету в деяких країнах світу, обґрунтовано сегменти ринку, які є найбільш привабливі з позицій інвестування та розвитку. Проведено аналіз телекомунікаційного ринку України, в тому числі досліджено динаміку доходів від телекомунікаційних послуг та динаміку доходів України від надання різних видів послуг зв'язку, визначено пріоритетні сегменти ринку телекомунікацій України, виділено основні тенденції розвитку та проблеми телекомунікаційних мереж.

Ключові слова: ринок, телекомунікації, світові тенденції, інновації, динаміка, проблеми, перспективи, інвестиції.

Рассмотрены особенности развития мирового рынка телекоммуникационных услуг, а именно исследована динамика доходов мирового рынка телекоммуникаций за последнее пятилетие, проведен анализ тенденций мирового телекоммуникационного рынка, проанализированы проникновения Интернета в некоторых странах мира, обоснованно сегменты рынка, которые являются наиболее привлекательные с точки зрения инвестирования и развития. Проведен анализ телекоммуникационного рынка Украины, в том числе исследована динамика

доходов от телекоммуникационных услуг и динамика доходов Украины от предоставления различных видов услуг связи, определены приоритетные сегменты рынка телекоммуникаций Украины, выделены основные тенденции развития и проблемы телекоммуникационных сетей.

Ключевые слова: рынок, телекоммуникации, мировые тенденции, инновации, динамика, проблемы, перспективы, инвестиции.

The features of the development of the world telecommunication market services have been examined in this article, namely the dynamics of incomes world telecommunication market for the last five years have been researched, the analysis of tendencies of the world telecommunication market have been carried out, the penetration of Internet in some countries of the world has been analyzed, the segments of the market which are the most attractive from the standpoint of investment and development have been motivated. The analysis of the telecommunication market of Ukraine have been carried out, including dynamics of income from telecommunication services and dynamics of income of Ukraine provided various types of communication services have been examined, the priority segments of the telecommunication market of Ukraine have been determined, major tendencies of the development and the problems of telecommunication networks have been selected.

Key words: market, telecommunications, global trends, innovations, dynamics, problems, prospects, investments.

УДК 338.242

Лях Ю.О.

студентка

Національний авіаційний університет

Касьянова Н.В.

д.е.н., професор

Національний авіаційний університет

Постановка проблеми. Ринок телекомунікаційних послуг є невід'ємною частиною сучасної економіки, що дозволяє якісно та досить швидко розв'язувати проблеми різних сфер економічної діяльності та надає доступ до різноманітної інформації. На ринку телекомунікацій за останні роки відбуваються значні зміни, які обумовлюються змінами зовнішнього та внутрішнього конкурентного середовища. Таким чином, саме для визначення рівня конкуренції, ймовірних змін на ринку, перспектив розвитку головних сегментів ринку є важливим дослідження стану та перспектив телекомунікаційного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих аспектів ринку телекомунікаційних послуг були присвячені праці таких іноземних та вітчизняних вчених, як: А. Бруско [1], О. Дриль [2], О. Мітяєва [3], Н. Ребрікова [4] та інших. Досить багато уваги дослідженню питань розвитку світового ринку телекомунікацій присвячують засоби масової інформації. В Україні ж цією проблемою займається Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка тенденцій розвитку світового ринку телекомунікаційних

послуг, виділення пріоритетних напрямів та формування на цій основі телекомунікаційної галузі України.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі все більше значення відіграє саме комунікації як між окремими індивідами, так і між різними структурами. Інтернет, мобільний зв'язок, стаціонарні АТС (стаціонарні телефони), широкомовні канали зв'язку – все це лише деякі приклади телекомунікацій, які сьогодні буквально огортають Землю в єдину інформаційну базу.

Згідно з даними *Global Tech Market Outlook* у 2016 році відбулося зростання світового ринку телекомунікацій на 4,5 %. Найбільший розвиток телекомунікацій на сьогоднішній день спостерігається у США. Темпи росту телекомунікаційного ринку у 2016 році були на рівні 5,1 %. За прогнозами аналітиків цей показник у 2017 році сягне 5,9 %. Індивідуальні темпи зростання використання телекомунікацій спостерігаються по всій карті світу. Індія, Мексика, Швеція, Китай, Польща, Ізраїль на кінець 2016 року вже мали зростання ринку телекомунікацій на 6 %, у той час, як в Канаді, Австралії, Південній Кореї, і більшості інших європейських країн цей показник зростав набагато повільніше. За прогнозами аналітиків, у 2017 році лідерами на цьому ринку можуть

стати країни Латинської Америки та Східної Європи. Щодо таких країн, як: Японія, Бразилія та Південна Африка, то тут ринок телекомунікацій майже не розвивається або знаходиться на сталому рівні [5].

За прогнозними значеннями, у 2017 році інновації на ринку телекомунікацій продовжать розвиватися в напрямі все більш широкого використання мобільних пристроїв та планшетів, піднесення систем обробки великих масивів даних на новий рівень та проведення їхнього аналізу в реальному часі, віртуалізації цих даних, а також розробці нових технологій інтеграції та стимулювання різноманітних інноваційних проектів.

Впродовж останнього десятиліття спостерігається глобальне зростання доходів на ринку телекомунікацій не лише в світі, а й в Україні. Цей факт свідчить про вагомість розвитку сфери телекомунікаційних послуг (рис. 1).

Як видно з рис. 1, за останнє десятиріччя світовий дохід від ринку телекомунікацій зростав поступово. Порівняно з 2006 роком, у 2016 цей показник зріс на 1213 млрд євро або 1,79 рази. Аналізуючи доходи телекомунікаційного ринку України необхідно відзначити, що в Україні за 2016 рік доходи від надання послуг телекомунікації склали 56,96 млрд грн., що на 25,26 млрд грн. більше, ніж у 2006 році, тобто майже на половину [10]. Це свідчить про стрімкий ріст значущості ринку телекомунікаційних послуг не лише в світі, а й в Україні.

Головними сегментами ринку телекомунікацій є мобільний зв'язок, Інтернет-комунікації, фіксований телефонний зв'язок та провідні канали Інтернет-комунікацій. Аналіз тенденцій світового телекомунікаційного ринку дозволяє зробити висновок, що провідним сегментом, який швидко розвивається є мобільний зв'язок, що затьмарює за популярністю інші канали зв'язку (рис. 2).

У 2016 році у світі в середньому послугами мобільних засобів комунікацій користувалося

майже 97 людей із 100, що вказує на величезний попит з боку користувачів на даний вид послуг. Згідно з прогнозами експертів, у світі у розрахунку на 100 жителів з 2017 по 2020 роки буде спостерігатися стрімкий зріст використання Інтернет-комунікацій, а застосування мобільних засобів комунікацій, фіксованого мобільного зв'язку та провідних каналів Інтернет-комунікацій буде залишатися на відносно сталому рівні.

Що стосується послуг мережі Інтернет, то у світі в 2016 ними користувалися 58 мешканців зі 100. Як і сегмент мобільних засобів комунікацій, сегмент використання інтернет-комунікацій характеризується стрімким зростанням. Такий тренд зумовлений тим, що в еру інформаційного суспільства неминучою потребою є не лише голосовий зв'язок для передачі інформації, а й вживання всесвітньої бази даних – мережі Інтернет. У світі використання безпроводних інтернет-комунікацій переважає над провідними каналами інтернет-комунікацій, оскільки це є більш простим та зручним способом для виходу в Інтернет.

Згідно даних *InternetLiveStats* [7] за 2016 рік, на рис. 3 представлено рейтинг 20 країн світу за питомою часткою Інтернет-користувачів. Перше місце в даному рейтингу посідає Великобританія з населенням у 65 млн людей, серед них 92,6 % користуються всесвітньою мережею Інтернет. На превеликий жаль, Україна посідає у цьому рейтингу 17 місце на рівні з Мексикою та Філіппінами.

Отже, із досліджених тенденцій розвитку індустрії телекомунікацій можна зробити висновок, що наразі найбільший попит має застосування мобільного зв'язку та мережі Інтернет у всіх регіонах у світі.

Дослідницька компанія *Gartner* заявила, що світові витрати на телекомунікації у 2016 році склали \$ 3,5 трлн., при чому \$ 1,45 трлн. спрямовано саме на послуги зв'язку. За прогнозами цей показник збільшиться у 2019 році до \$ 3,9 трлн. [11].

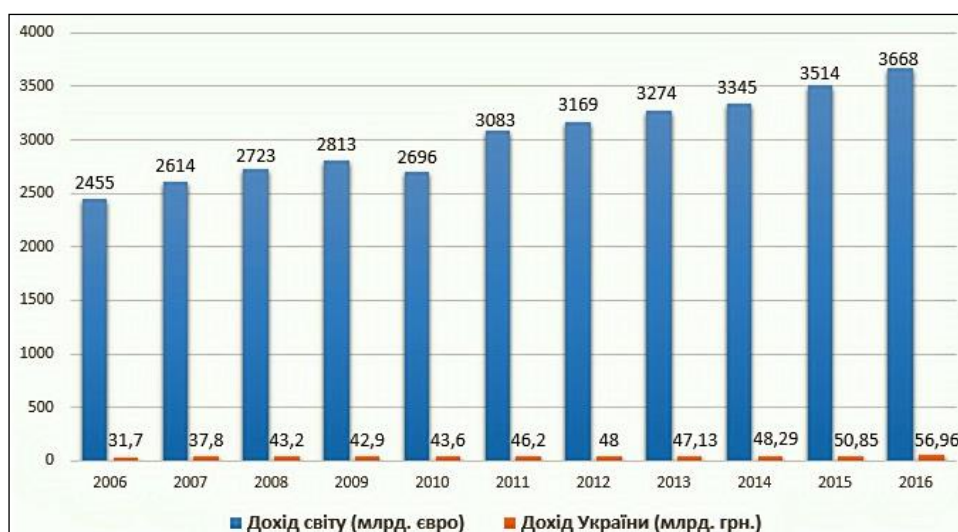

Рис. 1 Динаміка доходів ринку телекомунікацій в світі та Україні за 2006-2016 рр. [5]

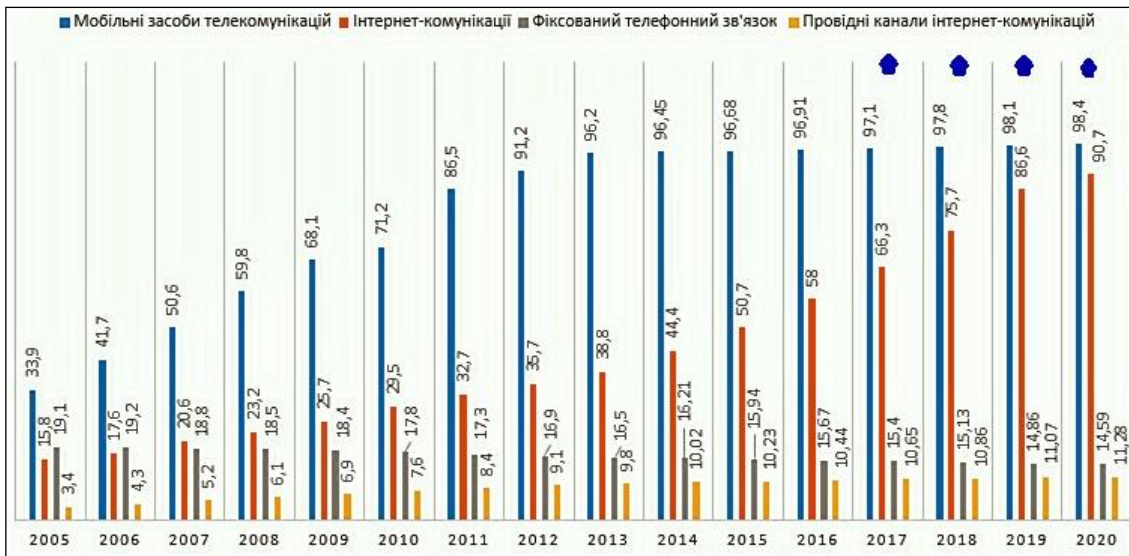

Рис. 2 Статистика та прогноз використання телекомунікацій у світі у розрахунку на 100 жителів [6]

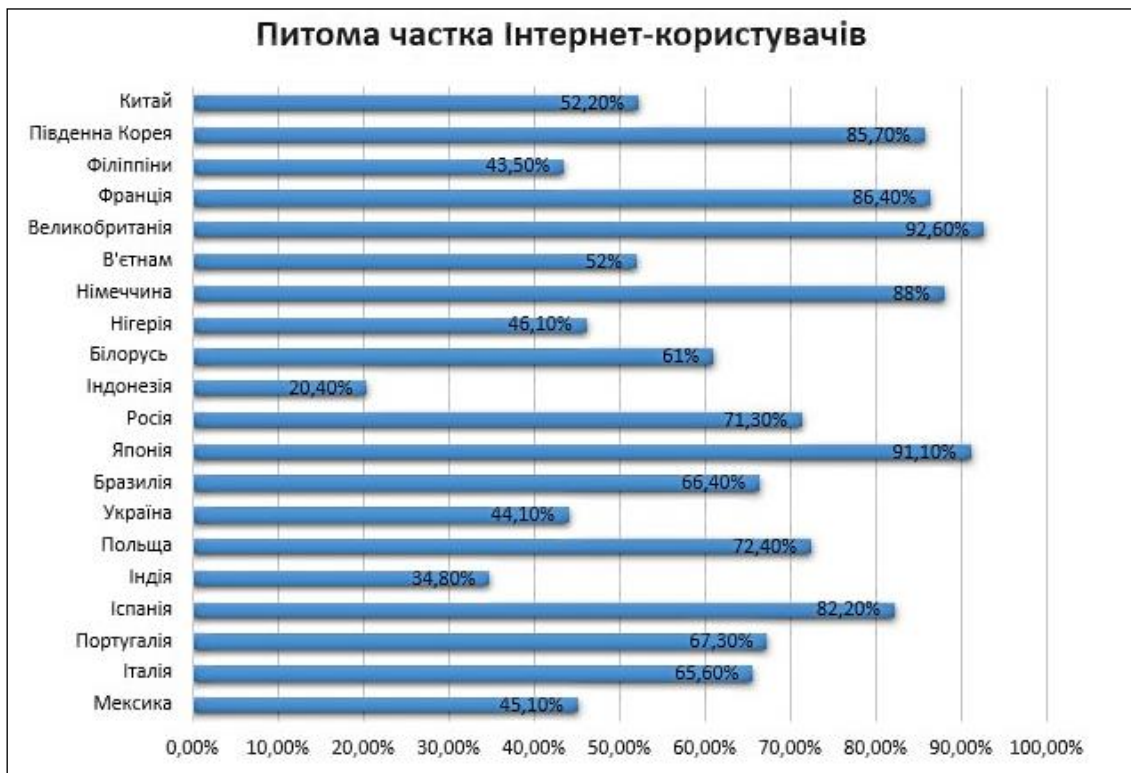

Рис. 3. Проникнення Інтернету в 2016 у деяких країнах світу

Світові інновації у сфері телекомунікацій не стоять на місці. Міжнародна мережа «Делойт» розробила щорічний прогноз розвитку телекомунікаційних технологій на 2017 рік [8]. Так до кінці 2017 року кількість підключень до Інтернету з швидкістю гігабіт на секунду збільшиться у 10 разів – приблизно до 10 млн., з яких 70 % буде припадати на приватних користувачів. Збільшення попиту буде визначатися зростанням доступності та зменшенням вартості на швидкісний Інтернет. За прогнозами аналітиків, до

2020 року 600 млн абонентів буде підключено до мереж, що пропонують гігабітні тарифи, тобто більшість користувачів усього світу, які на даний момент мають доступ до мережі.

За прогнозами експертів, у 2017 році будуть здійснені вагомні кроки щодо розгортання мереж мобільного зв'язку п'ятого покоління (5G). Перші мережі 5G та оновлення мобільних мереж четвертого покоління (4G) дадуть операторам та користувачам вищу швидкість доступу до Інтернету та меншу затримку сигналів телефонного зв'язку.

Головними сегментами ринку з надання послуг телекомунікації в Україні був і залишається телефонний фіксований зв'язок, мобільний зв'язок та доступ до мережі Інтернет, загальна частка котрих у спільних доходах від забезпечення телекомунікаційних послуг за 2016 рік склала 80,3% (рис. 4).

Можна бачити, що протягом останніх чотирьох років в Україні спостерігається тенденція до збільшення доходів від забезпечення послуг мобільного зв'язку та послуг з наданням доступу до мережі Інтернет. У період з 2013 по 2016 роки доходи від надання послуг мобільного зв'язку збільшилися на 3111 млн грн, а від надання Інтернет-послуг на 3569 млн грн. Використання споживачами послуг телефонного фіксованого зв'язку зменшилися на 1535 млн грн. Це свідчить про те, що мобільний зв'язок поступово витісняє телефонний фіксований з ринку телекомунікацій. Ринок з надання послуг мобільного зв'язку залишається таким сегментом ринку телекомунікацій, що найінтенсивніше розвивається. На даний момент забезпечення користувачам цих послуг та послуг з надання доступу до мережі Інтернет перейшли у клас найдоступніших для споживачів послуг телекомунікації.

Згідно рейтингу *Forbes*, до списку 200 найбільших компаній України увійшли 4 компанії, що надають телекомунікаційні послуги: ПРАТ «Київстар», ПРАТ «МТС Україна» («Vodafone»), ПРАТ «Укртелеком» та ПРАТ «Астеліт» («Lifecell») [9]. Лідером надання послуг телекомунікації був і залишається «Київстар». Хоча прибуток цієї компанії порівняно з 2012 роком у 2016 впав на 1188 млн грн., вона продовжує лідирувати завдяки великій частині ринку, яку обслуговує. Не втрачає свої позиції на ринку і «МТС-Україна» («Vodafone»), найбільший прибуток компанії отримала у 2014 році у розмірі 3759,34 млн грн. завдяки впровадженню нових і дуже вигідних для абонентів тарифних планів. Що стосується «Укртелеком», то найбільший прибуток ця телекомунікаційна компанія отримала у 2015 році у розмірі 444,42 млн грн. внаслідок уведення на ринок телеко-

мунікацій України безпроводного Інтернету за досить вигідних для споживачів умов. З 2012 по 2015 роки «Астеліт» отримувала збитки від своєї діяльності. Проте, після того, як компанія змінила не тільки свою назву на «Lifecell», а й формат надання своїх послуг, прибутки компанії у 2016 році склали 928,3 млн грн.

Таким чином, у 2016 році в Україні основними тенденціями розвитку ринку телекомунікацій були:

- запровадження телекомунікаційних мереж мобільного зв'язку третього покоління (3G) переважно на всій території України;
- збільшення кількості споживачів безпроводного доступу до мережі Інтернет;
- суттєве збільшення користувачів послуг міжмашинної взаємодії, що застосовують у сферах банківської діяльності, промисловості, охорони, сільському господарстві, тощо;
- впровадження операторами телекомунікаційного зв'язку різних пакетів послуг та тарифних планів із об'єднанням послуг голосової телефонії, доступу до всесвітньої мережі Інтернет та телебачення.

Не дивлячись на загальну позитивну тенденцію розвитку ринку телекомунікаційних послуг, на даний момент на території України існують певні проблеми розвитку телекомунікаційних мереж [11]:

- мають місце організаційні та технологічні проблеми функціонування мереж телекомунікацій на тимчасово окупованих територіях та на території проведення АТО;
- зростання конкуренції з боку постачальників послуг мобільного зв'язку та мобільного Інтернету, а також висока потреба у вкладанні інвестицій для розвитку телекомунікаційних послуг у сільській та гірській місцевості;
- низька ефективність використання мереж телекомунікацій загального користування України, відсутність Національного центру оперативного-технічного управління мережами телекомунікацій України;
- нерівномірність надання споживачам послуг телекомунікації особливо у гірській та сільській місцевостях;

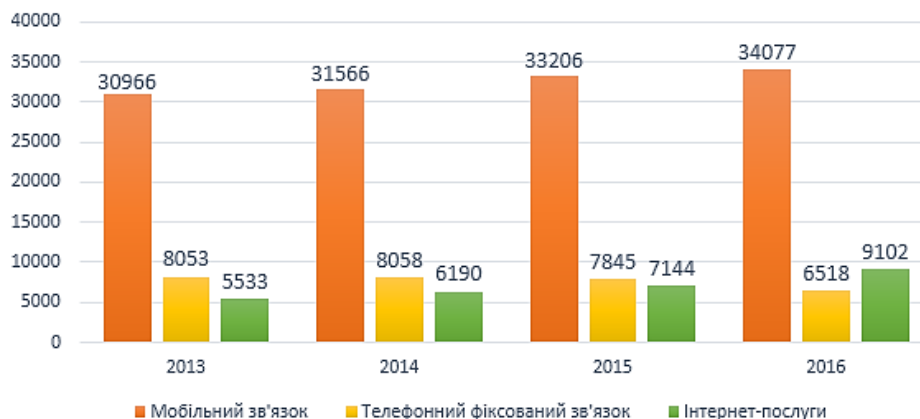

Рис. 4. Динаміка доходів України від надання послуг телекомунікацій за 2013-2016 рр., млн грн. [10]

– недотримання операторських майнових прав та провайдерів телекомунікаційних послуг України на тимчасово окупованих територіях;

– здійснення систематичних та масових пошкоджень абонентських ліній, стаціонарних та лінійних споруд, що призначені для створення мереж телекомунікацій;

– зростання кількості випадків несанкціонованого втручання користувачів у функціонування мереж телекомунікацій, наприклад здійснення шахрайських дій чи абонентський рефайл.

Задля вирішення проблем розвитку ринку телекомунікацій Україні потрібно, опираючись на світовий досвід, запровадити інновації в даній сфері, залучати інвесторів у розвиток послуг телекомунікацій та покращувати якість надання цих послуг для своїх користувачів. Ринок телекомунікацій України потребує інвестицій у розвиток своєї галузі, оскільки капітальні інвестиції в розвиток телекомунікаційних послуг складають лише 0,3%.

Висновки з проведеного дослідження. Українські телекомунікації значною мірою відстають від телекомунікацій розвинених країн не тільки за обсягами, але і за рівнем технологій. Пріоритетними напрямками розвитку не лише ринку телекомунікацій України, а й світу є надання послуг мобільного зв'язку та доступу до мережі Інтернет. Для ринку телекомунікацій у цілому світі характерними є процеси глобалізації та інтеграції, у той час, як Україна доволі часто не в силах налагодити роумінг у масштабах території країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бруско А.В. Застосування інструментів маркетингу для підвищення роботи підприємства / А.В. Бруско // Зб. наук. праць студентів Національного університету кораблебудування. – 2011. – № 1. – С. 154-158.
2. Дриль О.І. Маркетингові дослідження (на прикладі ринку телекомунікацій) / О.І. Дриль // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика». – 2008. – №633. – С. 215–223.
3. Митяева О.А. Методологические аспекты анализа мотивационного профиля потребителя на рынке услуг сотовой связи / О.А. Митяева // Вестник Российского государственного торгового-экономического университета. – 2011. – №4. – С. 142-147.
4. Ребрикова Н.В. «Маркетинг-микс» в сфере телекоммуникационных услуг / Н.В. Ребрикова // Вестник Российского государственного торгового-экономического университета. – 2011. – № 2. – С. 95–102.
5. Ладиченко К.І., Тронько В.В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку інформаційно-комунікаційних послуг / К. І. Ладиченко, В. В. Тронько – Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, 2014 р.
6. Харченко Н. Динаміка використання інтернет в Україні 2016 [Електронний ресурс]: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621>

7. InternetLiveStats: Інтернет-користувачі по країнах (2016) [Електронний ресурс]: <http://www.internetlivesstats.com/internet-users-by-country/>

8. Deloitte: Технології, медіа та телекомунікації у 2017 році [Електронний ресурс]: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/technology-media-and-telecommunications/articles/tmt-predictions.html>

9. Forbes Україна: 200 найбільших компаній [Електронний ресурс]: <http://forbes.net.ua/ua/ratings/3>

10. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2016 рік – Режим доступу: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=1009&language=uk>

11. Gartner: Hype Cycle for the Telecommunications Industry, 2016 – Режим доступу: <https://www.gartner.com/doc/3387817/hype-cycle-telecommunications-industry>

REFERENCES:

1. Brusko A.V. Zastosuvannia instrumentiv marketingu dlia pidvyshchennia roboty pidpriemstva / A.V. Brusko // Zb. nauk. prats studentiv Natsionalnogo universytetu korablebuduvannia. – 2011. – # 1. – S. 154-158.
2. Dryl O.I. Marketingovi doslidzhennia (na prykladi rynku telekomunikatsii) / O.I. Dryl // Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnik». Seriiia «Lohistyka». – 2008. – #633. – S. 215–223.
3. Mityaeva O.A. Metodologicheskie aspekty analiza motivatsionnogo profilya potrebitelya na rynke uslug sotovoy svyazi / O.A. Mityaeva // Vestnik Rossiyskogo gosudarstvennogo torgovoeconomicheskogo universiteta. – 2011. – №4. – S. 142-147.
4. Rebrikova N.V. «Marketing-miks» v sfere telekommunikatsionnykh uslug / N.V. Rebrikova // Vestnik Rossiyskogo gosudarstvennogo torgovo-ekonomicheskogo universiteta. – 2011. – № 2. – S. 95 – 102.
5. Ladychenko K.I., Tronko V.V. Suchasni tendentsii rozvytku svitovoho rynku informatsiino-komunikatsiinykh posluh / K. I. Ladychenko, V. V. Tronko – Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskiy derzhavnyi ahrarno-ekonomichnyi universytet, 2014 r.
6. Kharchenko N. Dynamika vykorystannia internet v Ukraini 2016 [Elektronnyi resurs]: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621>
7. InternetLiveStats: Internet-korystuvachi po krainakh (2016) [Elektronnyi resurs]: <http://www.internetlivesstats.com/internet-users-by-country/>
8. Deloitte: Tekhnolohii, media ta telekomunikatsii u 2017 rotsi [Elektronnyi resurs]: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/technology-media-and-telecommunications/articles/tmt-predictions.html>
9. Forbes Ukraina: 200 naibilshykh kompanii [Elektronnyi resurs]: <http://forbes.net.ua/ua/ratings/3>
10. Zvit pro robotu Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferi zviazku ta informatyzatsii za 2016 rik – Rezhym dostupu: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=1009&language=uk>
11. Gartner: Hype Cycle for the Telecommunications Industry, 2016 – Rezhym dostupu: <https://www.gartner.com/doc/3387817/hype-cycle-telecommunications-industry>

Liakh Yu.O.

Student

National Aviation University

Kasianova N.V.

Doctor of Economic Sciences, Professor

National Aviation University

PRIORITY DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE MARKET OF TELECOMMUNICATIONS OF UKRAINE

The market of telecommunication services is an integral part of the modern economy of Ukraine and the world. The article assesses the trends in the development of the world market of telecommunications market services, the allocation of priority directions and the formation on this basis of the telecommunications industry in Ukraine. To achieve this goal, the article examines the features of the development of the world telecommunications services market: researches the dynamics of incomes world telecommunication market for the last five years, carries out the analysis of tendencies of the world telecommunication market, analyses the penetration of Internet in some countries of the world, motivates the segments of the market which are the most attractive from the standpoint of investment and development. For comparison, in the article carries out the analysis of the telecommunication market of Ukraine, namely examines the including dynamics of income from telecommunication services and dynamics of income of Ukraine provided various types of communication services, determines the priority segments of the telecommunications market of Ukraine and selects major tendencies of the development and the problems of telecommunication networks.

The result of the study carried out by the authors is the conclusion that to solve the problems of the telecommunications market, Ukraine needs relying on international experience to introduce innovations in this area, to attract investors to the development of telecommunications services and improve the quality of these services for their users.